

Tid Torsdagen den 21 september 2017 kl. 17.00 – 17.20
Plats Bråvallasalen, Stadshuset
Justerat Tisdagen den 3 oktober 2017

Jan Valeskog

Joakim Larsson

Närvarande**Beslutande ledamöter:**

Jan Valeskog (S) ordföranden

Joakim Larsson (M) vice ordföranden

Margareta Stavling (S)

Maria-Elsa Salvo (S)

Lennart Tonell (MP)

Rikard Warlenius (V)

Torbjörn Erbe (M)

Alexandra Östback (M)

Mattias Keresztesi (M)

Abit Dundar (L)

Tjänstgörande ersättare:

Lars Arell (S) §§ 1-9, 11-46

för Anders Göransson (S)

Anna Forssell (S) § 10

för Anders Göransson (S)

Anna Bäcklund (MP)

för Veronica Eriksson (MP)

Marie-Louise Gudmundsson (M)

för vakant (M)

Ersättare:

Anna Forssell (S) §§ 1-9, 11-46

Birger Kato (S)

Staffan Schartner (MP)

Maria Ljuslin (V)

Jihad Adlouni (M)

Susanne Wicklund (C)

Michaela Hollis (KD)

Tjänstemän:

Förvaltningschefen Håkan Falk, Jenni Almgren, Ann-Charlotte Bergqvist, Karl Gylje, Gunnar Jensen, Paulina Lindroos, Sara Lundén, Lena Mittal, Miroslav Vujicic och Åsa Wigfeldt samt borgarrådssekreterarna Oscar Lavelid och Daniel Carlsson Mård och personalföreträdaren Luis Lopez §§ 1-6.

§ 1**Val av justerare och tid för justering****Beslut**

Exploateringsnämnden utser vice ordföranden Joakim Larsson (M) att tillsammans med ordföranden Jan Valeskog (S) justera dagens protokoll.

Justering sker tisdagen den 3 oktober 2017.

§ 2**Frågor för beredning och eventuell information från kontoret**Skrivelse för beredning

Anmälan görs av inkommen skrivelse till exploateringsnämnden enligt följande:

1. Markanvisa yta för idrottsändamål i östra Hagastaden, från Joakim Larsson m.fl. (M), Abit Dundar (L), Susanne Wicklund (C) och Michaela Hollis (KD), dnr E2017-03359.

Beslut

Exploateringsnämnden överlämnar skrivelserna till exploateringskontoret för beredning.

Information om nämndens möte med funktionshinderrådet

Ordföranden Jan Valeskog (S) informerar om att funktionshinderrådet träffar nämnden innan nämndens sammanträde den 12 oktober 2017 kl. 16.30.

Beslut

Exploateringsnämnden tackar för informationen.

§ 3**Anmälan av inkomna skrivelser till exploateringsnämnden**

Inkomna skrivelser m.m. till exploateringsnämnden enligt förteckningar från den 5 september 2017 och från den 21 september 2017 anmäls.

§ 4**Anmälan av delegationsbeslut fattade inom
exploateringskontoret**

Dnr E2017-00069

Beslut

- 1 Exploateringsnämnden beslutar att lägga anmälan till handlingarna.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 28 augusti 2017.

§ 5**Anmälan av protokoll från rådet för
funktionshinderfrågor, nr 4/2017 och 5/2017**

Dnr E2017-00745

Protokoll nr 4/2017 och nr 5/2017 från sammanträde med rådet för funktionshinderfrågor vid stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden från den 9 maj 2017 respektive den 7 juni 2017 anmäls.

§ 6**Anmälan av minnesanteckningar från möte mellan
stadsbyggnadsnämndens och exploateringsnämndens
presidier och rådet för funktionshinderfrågor**

Dnr E2017-00745

Minnesanteckningar från möte mellan exploateringsnämnden presidium och rådet för funktionshinderfrågor vid stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden från den 9 maj 2017 anmäls.

§ 7**Tertialrapport 2/2017 för exploateringsnämnden**

Dnr E2017-01241

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner tertialrapport 2/2017 och överlämna denna till kommunstyrelsen.
- 2 Exploateringsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 4 september 2017.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

Särskilt uttalande

Särskilt uttalande lämnas av vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) och Abit Dundar (L) enligt följande:

Exploateringsnämndens tertialrapport 2 2017 visar på det stora och viktiga ansvar nämnden har för en växande stad och långsiktigt hållbar stad. Alliansen anser rapporten i stora delar rimlig utifrån de förutsättningar som nämnden getts i innevarande budget.

Målet för 2017 är att anvisa mark för minst 8 500 bostäder, varav minst hälften ska vara hyresrätter. Till och med augusti har mark för 2 366 lägenheter anvisats, varav 1 355 är hyresrätter. Exploateringskontoret förklarar den låga siffran med att en stor del bostäder kommer att markanvisas i slutet av året, och menar att målet därmed kan uppnås. Om det blir så återstår givetvis att se. Det vi kan konstatera i tertialrapporten är dock att årsmålet på 4 250 markanvisade hyresrätter kan bli svårt att nå. Detsamma gäller för påbörjade bostäder och påbörjade hyresrätter. För påbörjade bostäder är årsmålet 7 000, men resultatet hittills är knappt hälften, 3 411. För påbörjade hyresrätter är det faktiska resultat än lägre, av målet på 3 500 har bara 1 070 påbörjats. Förvaltningens förklaring till detta är att stadens allmännyttiga bostadsbolag inte klarar av att nå upp till de mål som den socialdemokratiskt ledda majoriteten har ställt upp. Årsmålet för påbörjade studentbostäder är 1 500, och för denna indikator bedömer förvaltningen själva att målet inte kommer att uppfyllas. Till dags dato har enbart 292 studentbostäder påbörjats och prognosen är att bara 1 000 kommer att hinna påbörjas innan året är slut.

Förvaltningens bedömning är att staden under 2017 kommer att få in 500 miljoner kronor mindre i intäkter från försäljning av mark jämfört med vad som fastslogs i verksamhetsplanen för året. Det är olyckligt, då det kan leda till att öka den redan

höga upplåningen för att täcka investeringskostnader.

Ersättaryttrande

Susanne Wickund (C) och Michaela Hollis (KD) instämmer i särskilt uttalande från vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) och Abit Dundar (L).

§ 8

Klimatanpassningsutredningens betänkande "Vem har ansvaret" (SOU 2017:42). Anmälan av svar på remiss
Dnr E2017-01916

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden beslutar att godkänna anmälan.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 30 augusti 2017.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§ 9

Utställning av Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen, RUFS 2050. Svar på remiss
Dnr E2017-02206

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.
- 2 Exploateringsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 30 augusti 2017.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

- 1) Ordföranden Jan Valeskog m.fl. (S), Lennart Tonell m.fl. (MP) och Rikard Warlenius (V) föreslår (se beslutet).
- 2) Vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) och Abit Dundar (L) föreslår att nämnden beslutar att som svar på remissen anföra följande:

Det övergripande målet i RUFS 2050, liksom i RUFS 2010, är att Stockholmsregionen ska bli Europas mest attraktiva region att leva och bo i. Våra barn och unga ska växa upp i en storstadsregion som präglas av goda livsmiljöer där en stark ekonomi kombineras med en hållbar miljö, hållbar tillväxt och bra livsvillkor för alla. Det är positivt att planförslaget innebär en betydande ambitionshöjning i de gemensamma målsättningarna för ökat bostadsbyggande, en snabbare takt i omställningen till en klimatneutral region, smarta och yteffektiva transportlösningar i hela regionen samt ett tydligt fokus på en tät, blandad, urban och attraktiv bebyggelse.

Under de åtta år som RUFS 2050 kommer att gälla som regionplan kommer Stockholmsregionen att förändras i stor utsträckning. Hundratusentals nya invånare kommer att kalla Stockholmsregionen för sitt hem, viket fordrar nya bostäder, nya stadsdelar och ny infrastruktur. De beslut som fattas de närmaste åren kommer därför att påverka regionens utveckling under lång tid framöver. RUFS 2050 är i grunden ett samarbetsdokument. Därför är genomförbarheten och förankringen av regionplanen en av de viktigaste faktorerna för att Stockholmsregionen ska få en sammanhållen och hållbar tillväxt. I grunden är det positivt att människor, familjer och företag söker sig till Stockholm och väljer att stanna här. Rätt hanterat så kommer befolkningsökningen att stärka Stockholmsregionens attraktivitet, dynamik och tillväxt.

Förutsättningarna för jobbskapande och företagande kommer att vara avgörande för den framtida tillväxten, integrationen och möjligheterna att ställa om regionen till ett utsläppsfritt och klimatneutralt samhälle. Att tillväxtperspektivet lyfts upp i planförslaget är välkommet och stärker användbarheten och genomförandet i planen. Arbetsmarknaden i regionen behöver bli mer flexibel och blandad vad gäller lönenivåer och kompetens, det gäller både för anställda och företagare. Alla arbeten behövs för att regionen ska kunna fortsätta växa och

välkomna fler människor.

En av de viktigaste förutsättningarna för Stockholmsregionens attraktion för internationella företag och högspecialiserad kompetens är god internationell tillgänglighet, framförallt med flyg. Det är glädjande och välkommet att det finns en politisk samsyn kring behovet av att bygga ut Arlanda med en fjärde landningsbana och annan infrastruktur.

Ett effektivt och väl fungerande klimatarbete är viktigt för Stockholmsregionen. Klimatarbetet ska riktas rätt, målen behöver kunna följas upp och åtgärderna behöver vara genomförbara. De som har störst möjlighet och rådighet att påverka och minska utsläpp av koldioxid och andra miljöfarliga eller klimatpåverkande ämnen är producenterna. Utsläpp som sker utanför Stockholmsregionen är svåra att mäta och påverka och vedertagna standarder för detta saknas i dagsläget. På individ- och företagsnivå kan medvetna konsumenter undvika varor som är producerade under miljöfarliga förhållanden, men för regionala instanser så kommer det att vara en utmaning att försöka minska utsläpp som inte sker inom Stockholmsregionen. Huvudansvaret för att minska klimatpåverkan kommer fortsatt att ligga på producenterna.

Behovet av nya bostäder och ny infrastruktur är akut i hela regionen, trots att det gjorts stora investeringar och att byggtakten är relativt hög. Antalet byggstarter måste öka ännu mer och därtill hålla i sig över tid, byggandet av nya bostäder måste förenklas och påskyndas. Det innebär att betydande lättnader av och förenklningar i befintlig lagstiftning och regleringar är ett måste om regionens behov ska kunna mötas på ett effektivt sätt. Inte minst när det gäller överklaganden, planprocesser och långa handläggningstider som skapar förseningar, ökade kostnader och försvårar för mindre byggbolag att ta sig in på marknaden. Både kommunala planprocesser och överklaganden behöver bli enklare och snabbare. Byggnormer och regleringar av utformning och utrymme på nya bostäder skapar extra kostnader, försvårar ombyggen och gör det svårare att bygga billiga och yteffektiva lägenheter, inte minst vad gäller billiga hyresrätter och studentlägenheter. Med en översyn av krav och byggnormer kan kostnaderna sänkas för alla typer av nybyggen.

Rörligheten på bostadsmarknaden är ytterligare en faktor som måste förbättras i hela regionen. Dagens utformning av

hyresreglering och reavinstskatt skapar inlåsnings effekter, dämpar flyttkedjor och försämrar utnyttjande av det befintliga beståndet av bostäder.

Några områden i RUFS 2050 är märkta som ”utredningsområden” vilket är områden där markanvändningen på lång sikt ännu inte är avgjord i kommunernas översiktsplaner på grund av sitt strategiska läge och är föremål för utredning eller liknande. Tanken är att de i slutförslaget till RUFS 2050 ska markeras enligt kommunernas önskemål. Det är både bra och viktigt att kommunernas önskemål kring dessa områden respekteras. Inte minst när det gäller Bromma flygplats och Louddens oljehamn.

Ett av Stockholmsregionens främsta företräden är närheten till vattnet. Stora delar av regionens mest attraktiva livsmiljöer i så väl de centrala delarna som på landsbygden och i skärgården, är byggda i vattennära miljöer eller vid kajer. Utformningen av dagens strandskydd är alltför begränsande och ser inte de möjligheter en klok och välanpassad bebyggelse kan ge för att öka strändernas tillgänglighet för fler av länets invånare. Genomgripande reformer av strandskyddet behövs för att utveckla befintliga, och skapa nya, vattennära miljöer i hela Stockholmsregionen.

Den stora mängden riksintressen och regleringarna kring dem skapar svårigheter för Stockholmsregionen att växa på ett hållbart och smart sätt. När nya hus för bostäder och verksamheter inte ens får synas från vissa parker eller områden kan vi med säkerhet säga att regleringarna har gått för långt. Här behövs det en genomgripande översyn för att underlätta förtätning, nybyggnation och högre hus.

Bullerregler och dylikt skapar svårigheter att bygga bostäder tätt och trafiknära. Den uppdatering av gränsvärdena som nu görs är välkommen. Strikta tolkningar kring säkerhetsavstånd runt transportleder för farligt gods skapar också svårigheter med att förtäta delar av regionen. Inte minst gäller detta vid överdäckningar av järnvägar och vägar.

Samtidigt som vi anser att kapacitetsstarka trafikslag som cykel-, gång- och kollektivtrafik ska prioriteras så menar vi att trafikslag inte ska ställas mot varandra så länge som det inte är ofrånkomligt. Vi kan inte utesluta alla människor som är beroende av sin bil för att få vardagen att gå ihop. I detta sammanhang är det väsentligt att regionplanen intar en pragmatisk hållning som syftar till att behovet ska få styra

investeringarna, inte politiska övertygelser. För att Stockholm ska kunna fortsätta vara Sveriges tillväxtmotor måste flaskhalsar inom infrastruktur och på bostadsmarknaden undanröjas. Här krävs att en östlig förbindelse fortsatt är en naturlig del av regionens framtida utveckling.

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt förslag från ordföranden Jan Valeskog m.fl. (S), Lennart Tonell m.fl. (MP) och Rikard Warlenius (V).

Reservation

Vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) och Abit Dundar (L) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

Ersättaryttrande

Ersättaryttrande lämnas av Susanne Wicklund (C) enligt följande:

Om jag hade haft rösträtt hade jag föreslagit att exploateringsnämnden beslutar att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut och att därutöver anförda följande:

Förslagen i RUFS ligger väl i linje med stadens arbete. Detta är givetvis välkommet då RUFSen har som ambition att uttrycka Stockholmsregionens samlade vilja gällande regionens fysiska planering och tillväxtarbete. Vi ser positivt på denna ambition och är övertygade om att regionens klimat- och tillväxtarbete mår bra av mer samarbete kring dessa frågor. Inom områden där vi ser problem i form av bostadsbrist, segregation, stora rekryteringsbehov och en tudelad arbetsmarknad är mer samarbete mellan kommuner, myndigheter, näringsliv och civilsamhälle helt nödvändigt. RUFS 2050 utgör en bra grund för ett sådant samarbete.

Målsättningarna kring transportslagens andel av transporterna är ambitiösa men det bör förtydligas i RUFS hur de mer konkret bör falla ut exempelvis för biltrafiktillväxten och för den fysiska planeringen. För att nå målet om en region utan klimatpåverkande utsläpp senast 2050 måste kommunerna arbeta aktivt med bebyggelseutveckling i kollektivtrafikhärlägen och motverka en bebyggelseutspredning som blir både dyr och svår att försörja med kollektivtrafik. I detta sammanhang vill vi betona att kollektivtrafik ska finnas på plats vid dag ett när stockholmare flyttar in i nybyggnationsområden, något som tyvärr inte har uppfyllts på många platser.

Ett ökat cyklande bidrar till mindre trängsel på vägarna, mindre klimatpåverkan, förbättrad tillgänglighet och god hälsa. Ett väl utbyggt cykelvägnät bidrar till att knyta ihop länet så att fler får möjlighet att nå arbetsplatser, skolor och serviceutbud. I Stockholms län är det väghållarna som ansvarar för att bygga ut cykelvägnätet, både det lokala, regionala och längs med det statliga vägnätet. Det ställer särskilda krav på planering, utbyggnad och drift av cykelvägnätet. Utbyggnaden av cykelvägnätet i Stockholmsregionen har länge varit eftersatt. För att öka cykelns konkurrenskraft och attraktivitet krävs ett cykelvägnät som håller hög standard. Att lyfta fram cykeln som ett viktigt transportslag i framtiden bör utgöra en central del av RUFS 2050.

Några områden i RUFS 2050 är märkta som "utredningsområden" vilket är områden där markanvändningen på lång sikt ännu inte är avgjord i kommunernas översiktsplaner på grund av sitt strategiska läge och är föremål för utredning eller liknande. Tanken är att de i slutförslaget till RUFS 2050 ska markeras enligt kommunernas önskemål. Det är både bra och viktigt att kommunernas önskemål kring dessa områden respekteras. Inte minst när det gäller Bromma flygplats och Louddens oljehamn.

Michaela Hollis (KD) instämmer i förslag från vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) och Abit Dundar (L).

§ 10

Delbetänkande Detaljplanekravet (SOU 2017:64). Svar på remiss

Dnr E2017-02422

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden överlämnar kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.
- 2 Exploateringsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 29 augusti 2017.

Nämndens behandling av ärendet

Jäv

Lars Arell (S) har på grund av jäv inte deltagit i eller varit närvarande vid handläggningen av detta ärende.

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§ 11

Om att göra Stockholms stad till en pilotkommun för undantag av byggregler. Motion (2017:22) från Anna König Jerlmyr m.fl. (alla M). Svar på remiss

Dnr E2017-01662

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 22 augusti 2017.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

- 1) Ordföranden Jan Valeskog m.fl. (S), Lennart Tonell m.fl. (MP), Rikard Warlenius (V) och Abit Dundar (L) föreslår (se beslutet).
- 2) Vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) föreslår att nämnden beslutar att tillstyrka motionen och att därutöver anföras:

Bostadskrisen gör sig mest gällande i Stockholm. Här är det som svårast för ungdomar och nyanlända som vill studera eller börja arbeta att få tag i en bostad. Detta trots att bostadsbyggandet i Stockholm de senaste åren kommit upp i de högsta nivåerna sedan 70-talet. Men det är inte tillräckligt då bostadskön och efterfrågan har högre takt än byggandet. Sedan valet 2014 har bostadskön ökat med omkring 112 000

personer. Stockholm behöver fler bostäder och färre regleringar, hinder och riksintressen.

Om vi menar allvar med att det finns en bostadskris så måste vi också börja agera som att det är en kris. Regeringen bör därför låta Stockholms stad bli en pilotkommun för fler regelförenklingar och undantag från byggregler. Självklart kommer detta allena inte att lösa krisen, vi behöver därtill lösa arbetskraftbristen. Men vi menar att detta vore ett bra steg på vägen. Undantagen bör gälla i fem år för att sedan utvärderas. Vi föreslår därför ett antal punkter för som skulle underlätta bostadsbyggandet i Stockholm:

Staden behöver kunna tillåta fler undantag från krav i Plan- och bygglagen och Boverkets byggregler. Undantag ska även tillåtas inom gällande detalplaner, avseende exempelvis att bygga på mark som i detaljplan är belagd med byggnadsförbud. Möjlighet att bevilja tillfälliga bygglov inom ramen för pågående detaljplaneändringar ska tillåtas.

Samtidigt som det är viktigt att planlägga mer mark är det också väsentligt att korta planprocessen. I Stockholms stad har planprocessen blivit fem månader längre sedan valet 2014. Rätten att överklaga nya bostäder i Stockholm behöver inskränkas till direkta sakägare som markägare och närboende, och besluten kring avgörande i överprövande instans måste tidsbestämmas.

Bostadsbyggandet måste uppgraderas till riksintresse i miljöbalken och plan- och bygglagen, så att det ges den tyngd det ska ha, inte minst då bostadsplaner vägs mot andra riksintressen.

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt förslag från ordföranden Jan Valeskog m.fl. (S), Lennart Tonell m.fl. (MP), Rikard Warlenius (V) och Abit Dundar (L).

Reservation

Vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

Ersättaryttrande

Susanne Wicklund (C) instämmer i förslag från vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M).

§ 12

Utställning av ny översiktsplan för Stockholm. Anmälan

av svar på remiss

Dnr E2016-03613

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden beslutar att godkänna anmälan.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 29 augusti 2017.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

Särskilt uttalande

Särskilt uttalande nr 1 lämnas av vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) enligt följande:

Stockholm växer snabbare än någonsin och en fortsatt hög byggtakt är nödvändigt för att människor ska kunna bosätta sig i Stockholm och för en bättre tillväxt. För att vi ska kunna fortsätta att utveckla staden krävs alltså kraftfulla mål för bostadsbyggandet, och att vi bygger med blandade upplåtelseformer så att människor ges ökade möjligheter att välja var och hur de vill bo.

När Alliansen presenterade Promenadstaden år 2010 introducerade den en tydlig vision om att utveckla och bygga vidare på de kvaliteter som den täta, trygga och miljövänliga staden ger. De beslut och de byggnader vi bygger idag ska gälla under väldigt många år. Då är det viktigt att vi gör rätt från början, och vi ser att den täta staden har många fördelar. Dels blir staden mer levande om den byggs för korta avstånd med levande bottenvåningar, dels blir den mer klimatsmart. Den täta staden kräver helt enkelt mindre energiåtgång och färre resor.

När Stockholm växer är det viktigt att bygga klokt. Många människor som söker sig till Stockholm föredrar att bo i stadsmiljö, gärna i stenstadens kvartersmiljö. Genom en ökad täthet på lämpliga platser kan också mer av stadens grönska sparas. Framtidens stad måste därför utmana de normer och

bestämmelser som tagits fram för att bygga en gles stad. Fortfarande är det lättare att med dagens lagstiftning bygga en 1960-talsstad än en stad som motsvarar våra behov. De gamla idéerna finns kvar som frusen ideologi trots att få står för den öppet. Att bygga en modern och hållbar stad som också värnar grönska och kulturvärden ska vara vägledande för den framtida utvecklingen.

Vi måste bryta med den ohållbara stadsplaneringen från mitten av förra seklet, och som bidragit till dagens segregerade samhälle. I en modern stadsmiljö är boendet sammanlänkat med jobb eller studier, näringsliv och nöjen. Det är olika funktioner i människors liv, men lika viktiga delar i den infrastruktur som ligger till grund för en välfungerande stad.

Skiljelinjen går mellan en planeringssyn som önskar lägga människornas liv till rätta genom totalplanering och offentligt ägande och en syn som ser stadsplaneringen som enkla gemensamma regler i marknadsekonomin. Utgångspunkten måste vara att gator och torg ägs av staden medan byggnader i huvudsak ägs privat. Här har staden med sitt stora markinnehav en viktig roll i markanvisningsskedet och i planprocessen. Mindre fastigheter ger både fler aktörer, också privatpersoner, med spridd ägarbild, ett varierat intryck och en diversifierad arkitektur. Ett gott exempel på denna typ av planering är det pågående projektet i kvarteret Persikan på östra Södermalm.

Den blandning av funktioner som kännetecknar den moderna och hållbara staden bidrar också till en levande, trygg och integrerad miljö med tätare stadsrum och kvalitet i parker och torg. Stadens gaturum ska ge förutsättningar för det myllrande stadsliv som förknippas med en storstad som Stockholm. I såväl inner- som ytterstaden ska bottenvåningarna kunna innehålla butiker, kaféer, restauranger, kulturverksamheter och andra serviceinrättningar med kontor och bostäder på de övre våningarna.

Samtidigt får vi inte upprepa misstagen från miljonprogrammet. Arkitekturen behöver bli mer varierad för att undvika monotona och sterila miljöer, och vi måste slå vakt om Stockholms byggnadstradition där äldre värdefull bebyggelse kompletterats med högkvalitativ spännande ny bebyggelse från varje tidsepok. Den klassiska arkitekturen kan med fördel tjäna som föredöme med variation i färg, gestaltning och form. Med balkong mot gata som huvudregel bidrar vi också till att skapa mer trivsamma boendemiljöer

och ett tryggare gaturum. Arkitektoniska kvaliteter måste säkerställas tidigt i processen och medborgare bör i högre utsträckning få säga sitt vad det gäller gestaltungsfrågor. Därmed kan staden utvecklas beaktande av de kulturhistoriska värdena och behovet av förnyelse. Gammal industrimark i centrala lägen kan omvandlas till attraktiva stadsdelar som binder samman staden.

En annan konfliktlinje gäller de fysiska gränserna mellan det som är gemensamt och det som är enskilt. Ju tydligare gränser, desto bättre fungerar stadslivet. Exempelvis ger slutna kvarter tydliga gaturum och välanvända gårdar. Öppna bebyggelsemönster där det är otydligt var gränsen går mellan privat och offentligt ger ofta resultatet att ingen använder gårdarna; de uppfattas för privata av allmänheten och för allmänna av de närboende.

Stockholmsregionen har utrymme både för stadsbebyggelse och mer småskaliga områden. Gemensamt är att de miljöer som skapas ska vara attraktiva, genomtänkta och välkomna samspel mellan människor. Det behöver inte byggas stad överallt, men i de kommuner och områden där det görs ska det byggas en god stadsmiljö. Hela Stockholms län är också en sammanlänkad region för arbets- och bostadsmarknaden. Därför är det också viktigt hur infrastrukturen mellan de olika bostäder som byggs och de arbetsplatser som finns i regionen ser ut.

Vi vill att stadens bortglömda rum utvecklas med nya och tillgängliga rekreationsytor som blir till gagn för såväl stockholmarna som stadens publika gestaltning, värden som är omistliga. Mer resurser kan komma att behöva läggas på att utveckla befintliga, och skapa nya, gröna värden när Stockholm växer. I detta avseende bör även fler möjligheter till överdäckningar av vägar ses över. Båda dessa gröna och urbana åtgärder skulle rimligen få mycket önskvärda effekter på möjligheten att välja bort bilen när alternativa förbindelser bättre knyter samman de växande stadsdelarna med varandra.

Att knyta samman stadsdelar med varandra måste vara ett av de viktigaste målen med stadsutvecklingen och bostadsbyggandet. Barriärer mellan stadsdelar kan bestå av både vägar, järnvägar och grönområden. Vad som kan se grönt och trivsamt ut på en karta kan i verkligheten skapa barriärer och otrygghet. Att bygga i vissa delar av ett grönområde kan i vissa fall göra att stadsdelar binds samman och att människor till fots eller cykel kan röra sig emellan utan att känna otrygghet. Detta kan i sin tur leda till att flöden

skapas som gynnar social hållbarhet och ökar integrationen.

Gaturummet ska ge utrymme för flanerande stockholmare. Kollektivtrafik, cykel och gång ska prioriteras både av miljö- och framkomlighetsskäl. I en tät stad med en livfull stadsmiljö anpassad för människorna som vistas där är det av största vikt att bilarna samsas med övriga trafikslag. Vi har respekt för att många är beroende av bil och att trafik kan bidra till stadens liv och puls, men det ska alltid finnas attraktiva alternativ.

Ett livskraftigt kultur- och nöjesliv är en viktig del i att skapa den dynamik som behövs för att nya stadsdelar ska etablera sig och växa ihop med andra delar av staden.

Promenadstadens täta form ger ett gatuliv som skapar förutsättningar för nya kulturverksamheter att etablera sig och kunna växa. I en stad som byggs för större närhet är också förutsättningarna för en attraktiv kollektivtrafik gynnsamma.

Mångfalden är en del av storstaden, därför bör stadens alla delar präglas av en egen identitet och särprägel. Således måste det finnas en god blandning av olika upplåtelseformer och en variation inom bebyggelsen. Stadsplaneringen bör bidra till en bättre integration och en större trygghet i staden genom att länka samman olika stadsdelar, samtidigt som grönområden ska utvecklas så att fler stockholmare kan njuta av dem och nya parker ska skapas.

Vi ser att styrkan i Stockholms arbetsmarknad är bredden och mångfalden: små, medelstora och stora företag, forskare, entreprenörer, kreatörer och ingenjörer. Det ska vara enkelt att byta mellan olika arbeten och mellan arbete, utbildning och företagande. Stockholm behöver fler arbetsplatser. Nya jobb och företag behöver växa fram i hela staden. När vi planerar för ett växande Stockholm är det i högsta grad väsentligt att samtidigt skapa fler arbetsplatser. Detta är särskilt prioriterat där det idag råder ett underskott av arbetsplatser, i synnerhet i Söderort. Sett till staden som helhet måste det i den fysiska planeringen även ingå att värna företagsområden, och i det fall något av dessa behöver tas i anspråk bör nya platser pekas ut i dialog med berörda företag.

Ur ett företagsperspektiv är inte minst hyresrätten som initial boendeform en viktig fråga för många. Bland annat vittnar start-ups och andra växande företag som vill etablera sig i Stockholmsregionen om hur bostadsbristen gör det svårt för dem att expandera. Det som primärt efterfrågas är små hyresrätter för nyanställda som efter några år i företaget sedan

avser köpa ett boende. Även kollektivboenden är något som efterfrågas. Större bostadsutvecklingsprojekt bör även innefatta en andel ägarlägenheter, för att erbjuda företag och deras anställda fler alternativ. En annan väsentlig del i detta handlar om tillgången till lokaler med rimliga hyresnivåer så att små och nya företag ges rätt förutsättningar att anställa och växa.

För att klara den utvecklingen behöver Stockholm planeras för framtiden och lära av de misstag som begåtts tidigare. Vi bejakar och eftersträvar en utveckling av Stockholm med nya funktionsblandade stadsdelar där bostäder, verksamheter och olika trafikslag samsas. För att skapa så högkvalitativa stadsdelar som möjligt är det viktigt med en stadsmässig bebyggelse och att våga pröva den täta kvarterstaden även utanför innerstadens krans. Stockholm har inte råd med en gles bebyggelse i kollektivtrafikhärlägen eftersom behovet av bostäder är akut.

Stockholm är känt för sina gröna och blå värden. I stadsplaneringen ska det vara självklart att verka för ekologiska värden, att bygga klimatsmart och till en rimlig slutkostnad för de boende. Ett större invånarantal ökar trycket på stadens parker, grönområden och vattenspeglar. Därför är det viktigt att peka ut strategiskt viktiga naturområden och att hantera bebyggelse vid och på vatten varsamt. Stadens parker ska utvecklas med nya metoder för planering av grönområden. Nya parker och träd ska anläggas som en naturlig del av stadsutvecklingsområden. Befintliga parkers stora värde tillsammans med andra rekreationsytor ska bevaras.

Grönskan och vattnet ska utnyttjas för att förbättra stadsklimatet och mildra konsekvenserna av klimatförändringar. Särskilt i tätbebyggda stadsdelar är det viktigt att minska andelen hårdgjorda ytor och öka mängden grönska med fler träd, pocket-parker, planteringar och gröna tak. Genom att använda stadens taklandskap på ett bättre och mer effektivt sätt än vi många gånger gör idag får vi åtminstone mervärden på tre olika sätt. Taklandskapen och kvarterens gestaltning blir mer intressanta och dynamiska, vi får sammantaget mer plats för socialt umgänge och för barnen att leka på samtidigt som vi får plats för mer grönska i staden, och vi får ökade möjligheter till närproducerade råvaror. Detta förhållningssätt är framförallt eftersträvaransvärt i de täta stadsmiljöerna såsom city.

Vi tar fasta på att stockholmarna värdesätter kombinationen

av en tät levande stad och grönområden av hög kvalitet. City lider än idag av de storskaliga trafiklösningar som genomfördes i modernismens namn under mitten av förra seklet. Dåtidens omfattande rivningar och betongkultur med brutala trafikleder mitt i city har skapat sår i staden. Betong och motorväg dominerar istället för Stockholms vattenlinje som skulle kunna framträda. Därför föreslår vi att den del av Centralbron som hanterar biltrafiken läggs ned i en tunnel, vilket skulle skapa ytor för nya bostäder längs Klara Strand frigörs och att Riddarholmskanalen åter kan öppnas upp.

Fler bostäder är en förutsättning för en fortsatt stark utveckling av Stockholm. Ett fortsatt högt bostadsbyggande måste vara en av stadens främsta prioriterade uppgifter. Stockholm kommer i framtiden behöva växa också vertikalt snarare än horisontellt på grund av stigande efterfrågan på kontorslokaler från nya och expanderande företag, framförallt start-ups och kreativa näringar, och ännu större tryck på bostäder som drivs av befolkningstillväxt och ökade fastighetsvärden. Höga byggnader bör därför uppmuntras av staden i "möjlighetsområden", särskilt om de är arkitektoniskt tilltalande. Exempel på sådana fördelaktiga områden är Loudden och Kista. Men för att vi ska klara av detta krävs att vi är fler som hjälps i planprocessen.

De stora byggherrarna har egen kompetens och personal när det handlar om att arbeta med detaljplaner. Genom att tillåta byggherrar att själva ta fram detaljplaner, utifrån stadens översiktsplan och vision, skulle betydligt fler bostäder kunna planläggas snabbare. Dessa detaljplaner bör sedan i möjligaste mån delas på olika byggherrar, något vi vet att de större aktörerna också vill göra. En annan fördel med detta är att det ger stadens handläggare möjlighet att lägga mer fokus på områdesplaneringen, snarare än på enskilda detaljplaner.

Stockholm lider inte brist på mark att bygga på, däremot behöver mer av marken planläggas snabbare än idag för att möta det stora behov av bostäder och nödvändiga samhällsfunktioner som finns. Det är politikens och förvaltningarnas uppgift att dra upp riktlinjerna för den övergripande strukturen i staden - det vill säga vilka volymer som ska tillåtas i respektive del av staden samt hur gatunätet och samhällsservice ska se ut. Stadsdelar ska fortsätta att kompletteras och förtätas med mindre bostadsprojekt, men av ännu större vikt är att utvidga områdesplaneringen. Denna ska utgå ifrån principerna i Promenadstaden och möjligheterna för stadens olika stadsdelar som beskrivs i rapporten Bostadspotential i Stockholm. Planeringen kan därför med

fördel utgå ifrån stadsbyggnadsnämndens befintliga organisation med planenheter uppdelade utifrån just stadsdelarna.

I grund och botten menar vi dock att Plan- och bygglagen fungerar relativt bra, men under relativt lång tid har vi tenderat att ge markanvisningar till byggherrar med utgångspunkt i vad de vill ha, istället för att planlägga mark utifrån stadens behov. Resultatet blir att översiktsplanens roll förminskas och processerna blir längre då fler detaljplaner överklagas. Istället bör Stockholm planläggas i större omfattning än idag, utifrån översiktsplaner och regionala utvecklingsplaner. Markanvisningar bör även i större utsträckning ske i ett senare skede, om möjligt helst efter att detaljplanen vunnit laga kraft. Detta förfarande skulle medföra en ökad ekonomisk trygghet och robusthet i planprocessen för såväl byggbolagen som staden. Samtidigt är det ett rimligt antagande att mark med lagakraftvunnen detaljplan får ett högre marknadsvärde än motsvarande mark som har en mångårig och kostsam planprocess framför sig.

Särskilt uttalande nr 2 lämnas av vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) enligt följande:

Samtidigt som vi anser att kapacitetsstarka trafikslag som cykel-, gång- och kollektivtrafik ska prioriteras så menar vi att trafikslag inte ska ställas mot varandra så länge som det inte är ofrånkomligt. Vi kan inte utesluta alla människor som är beroende av sin bil för att få vardagen att gå ihop. Det är därför synnerligen uselt att Sverigeförhandlingen för en östlig förbindelse avbrutits. I detta sammanhang är det väsentligt att översiktsplanen intar en pragmatisk hållning som syftar till att behovet ska få styra investeringarna. För att Stockholm ska kunna fortsätta vara Sveriges tillväxtmotor måste flaskhalsar inom infrastruktur och på bostadsmarknaden undanröjas. Här krävs att en östlig förbindelse fortsatt är en naturlig del av regionens framtida utveckling.

Särskilt uttalande lämnas av Abit Dundar (L) enligt följande:

Förslaget till en ny Översiktsplan (ÖP) för Stockholm är i huvudsak väl utformat. Mycket av det som nämns i samrådsförslaget är frågor som Liberalerna och Alliansen länge drivit. Med det sagt har vi ett antal synpunkter som vi anser att en ny Översiktsplan tydligare borde förhålla sig till.

Liberalerna är ett parti som tar ansvar för ett kraftfullt byggande i Stockholm, och det råder inga tvivel om att vi

måste bygga mycket under en lång tid framöver, men om man vill bygga mycket måste man också bygga bra. Risken med att bygga väldigt många bostäder på en gång är nämligen att viktiga projekt slutar på ett stadsbyggnadsmässigt dåligt sätt. Ett exempel på detta är miljonprogrammets byggboom.

Liberalerna anser därför att det är viktigt att Stockholms fortsatta planering sker utefter en områdesplanering. Goda lokala områdesplaner, som noga analyserat det aktuella områdets landskapsmässiga förutsättningar och som på ett strukturerat och inkluderande sätt tagit till sig lokalbefolkningens kunskap om att leva i området, ger rätt förutsättningar för en stadsutveckling som håller i minst hundra år. Områdesplaner är ett annat sätt att planera nybyggnation än de förtätningar som ofta skett utan en genomtänkt strategi i många av våra ytterstadsdelar. De utgör en god grund för att göra större, mindre detaljerade detaljplaner. Den största fördelen med områdesplanerna är att de ger goda förutsättningar för att planera in all samhällelig infrastruktur så som skolor, förskolor, äldreboende och idrottsytor i takt med att staden växer. Detta förutsätter att stadens nämnder och förvaltningar samarbetar på ett genomgripande sätt. Översiktsplanen behöver bli tydligare i vad som är prioriterat i de olika områdena. Till exempel genom att ange hur Arkitektur Stockholm och Stockholms byggnadsordning ska nyttjas i dessa områden. Ett konkret exempel på när ÖP behöver ge vägledning för stadsutvecklingen är i fallet av trädgårdsstädernas av/utveckling -som pågår utan någon genomtänkt strategi.

En attraktiv, spännande och levande stadsmiljö handlar inte om enskilda byggnader, utan om samspelet mellan alla de byggnaderna som tillsammans utgör staden. Stockholm ska växa genom att vi bygger vidare på det som fungerar – det som skapar en tät, levande, grön och attraktiv stad. Innerstadens täta kvartersstruktur ska kompletteras, bland annat med fler bostäder i cityområdet, och tillåtas att växa utanför tullarna. Ytterstaden områden behöver bli tätare och mer funktionsblandade för att därmed förbättra underlaget för kaféer, restauranger, andra kommersiella lokaler, samhällsservice samt utbyggd kollektivtrafik. Genom att bygga nytt med kvarterstrukturer i största möjliga mån, och med en genomtänkt planering kan ytterstaden förtätas på ett sätt som skapar många nya bostäder och arbetsplatser, samtidigt som ytterstadsområdenas karaktär och gröna värden beaktas.

I dag pendlar många från söderort och västerort till Norrort

eller city där arbetsplatserna finns. En hållbar stadsutveckling innebär att fler attraktiva arbetsplatser, exempelvis i form av nya kontorsfastigheter, också måste skapas i de områden där sådana saknas samtidigt som det byggs fler bostäder. Ett sådant område skulle kunna vara Gullmarsplan-Globen där utrymme finns för både fler bostäder och arbetsplatser. Stockholms stad måste också fortsätta med att flytta ut förvaltningar och bolag till ytterstaden. En levande och välfungerande stad förutsätter att alla stadsdelar har en bra blandning av bostäder och arbetsplatser. Genom att flytta ut stadens verksamheter minskar lokalkostnaderna och underlaget för service och verksamheter ökar i ytterstadens stadsdelar. Det blir också möjligt att omvandla tomställda kontorslokaler i innerstaden från de olika förvaltningarna till bostäder.

Stadens bostadsbyggande måste också planeras för att möta alla stockholmars olika behov. Stadens utveckling ska därför vägledas av målsättningen om en god blandning av upplåtelseformer i hela staden, inbegripandes hyresrätter, bostadsrätter, ägarlägenheter, studentbostäder, småhus, radhus och villor. Det betyder att staden i områden som domineras av bostadsrätter ska verka för att det byggs fler hyresrätter, och vice versa verka för att det i områden som domineras av hyresrätter byggs fler bostadsrätter. Vi ser en oroande utveckling till mer miljonprogramliknande strukturer, till exempel när Stockholmshus placeras i stora områden, som i Tensta, Östberga, Farsta/Larsboda, Solberga.

Att bygga en tätare stad borgar även för en hållbar stad. Genom att ha sina funktioner samlade kan staden göra ett rikt och varierat utbud tillgängligt för alla. Här finns bra underlag för kollektivtrafik, goda förutsättningar för hög energieffektivitet och dessutom tar man delvis redan använd mark i anspråk när man bygger nytt. När Stockholm växer kommer dock vissa grönområden behöva tas i anspråk för nya bostäder, arbetsplatser, service och infrastruktur. De gröna kilarna är viktiga för naturliv och stadens biologiska mångfald och måste tas i åtanke av översiktsplanen. Samtidigt får de inte hindra ansvarsfull och väl genomtänkt exploatering för nya bostäder nära grönområden. Dagens gröna struktur kommer att förändras, inte minst i ytterstaden. Det ställer höga krav på en genomtänkt planering och att man tar vara på möjligheter att utveckla och förbättra parker och naturområden, så att de kan möta framtidens behov. Stadens naturreservat ska respekteras.

Stadsutvecklingen och planeringen av kollektivtrafik måste

vidare samverka i högre grad. När nya stadsutvecklingsområden byggs är det av stor vikt att staden tidigt involverar landstingets trafiknämnd, så att ny kollektivtrafik redan kan finnas på plats när människor flyttar in. Och när vi bygger i redan befintliga bostads- och arbetsområden är det av stor vikt att bebyggelsen, i högsta möjliga mån, lokaliseras till lägen med bra kollektivtrafik. Samarbetet mellan staden och landstinget bör därför både stärkas och utvecklas på detta område.

En tät stad förbättrar även förutsättningarna för den levande staden. En funktionsblandad bebyggelse med bostäder, arbetsplatser, handel och kultur ger en attraktiv stadsmiljö och befolkningstätheten ser till att verksamheterna går runt. Vad det gäller stadsmiljön måste ambitionen vara att skapa attraktiva och varierande boendemiljöer i hela staden, med närhet till torg, parker, levande gatustråk och samhällsservice.

Stockholm behöver också utvecklas till en mer sammankopplad stad. Idag isoleras framförallt ytterstadsområdena effektivt från varandra av breda trafikleder eller otillgängliga naturområden. Det måste bli enklare att röra sig mellan olika stadsdelar, vi måste därför förbättra framförallt gångstråk, cykelvägar och kollektivtrafikförbindelser mellan stadsdelarna. Fler stadsdelar bör även byggas ihop i syfte att öka tillgängligheten, tryggheten, den sociala integrationen, det naturliga flödet och det ekonomiska utbytet mellan områdena. Exempel på stadsdelar som skulle passa bra för att byggas ihop är Rinkeby och Tensta. När områden växer samman erbjuds även möjligheterna till att skapa nya attraktiva stadsmiljöer och offentliga rum.

Med miljonprogramområdenas sovande struktur och brist på stadsgator följer en känsla av otrygghet när det blir mörkt. En belysningsstrategi måste finnas för att göra miljonprogramområdena mer säkra. Att bygga en tätare stad innebär också att Stockholm blir tryggare. Det är vidare viktigt med ett tydligt jämställdhetsperspektiv i stadens trygghetsarbete, inte minst när det gäller utomhusmiljön. Varken kvinnor eller män ska känna otrygghet eller rädsla för att utsättas för brott. Detta måste beaktas vid utformningen av våra gemensamma miljöer.

Staden behöver också bli bättre på att se till att även sådan infrastruktur som inte utgörs av gator, spår, bostäder, arbetsplatser och kommersiella lokaler byggs ut för att klara av framtida behov. Det rör sig exempelvis om ytor för

spontanidrott, idrottshallar, bibliotek, förskolor, skolor, äldre- och LSS-boenden, samt parker. Vi kan inte enbart bygga bostäder, vi måste bygga stad. I dag fungerar inte planeringen av dessa funktioner, översiktsplanen måste därför bli mera konkret i dessa avseenden.

Stockholm har många vackra, välplanerade och uppskattade villa- och radhusområden. Dessa områden utgör en mycket viktig del av stadens attraktivitet. Både som gröna, lummiga lungor och som boende med andra värden än i stenstaden. Varje komplettering med ny bebyggelse och förtätning i trädgårdsstaden måste därför noga bedömas utifrån en rad olika faktorer, inte minst hur de arkitektoniska värdena i omgivande bebyggelse påverkas och hur det nya huset påverkar områdets karaktär.

Vattnet och de naturliga höjdskillnaderna utgör en stor del av stadens själ. Utblickarna över de historiska delarna av staden får inte byggas för. Med god arkitektonisk utformning vill vi bygga högt där det passar och fungerar, men vi måste samtidigt inse att det varken är effektivt, lämpligt eller önskvärt överallt. Vi anser därför att Stockholms byggnadsordning och Arkitektur Stockholm ska få en högre status i kommande Översiktsplan än i samrådshandlingen.

Att bygga stad är i högsta grad en kvalitetsfråga. Förutom att utveckla staden och investera i framtiden kan nyproduktionen användas som verktyg för att korrigera tidigare misstag. Används den på fel sätt skapar vi istället nya. En genomtänkt stadsutvecklingsstrategi möter därför det ständigt ökande behovet av bostäder, arbetsplatser och infrastruktur samtidigt som den alltid har för ögonen behovet av att vi bygger en långsiktigt hållbar, levande, attraktiv och trivsamt stad. Risken är annars att vi bygger miljöer som i framtiden kan visa sig vara både oattraktiva, ineffektiva, otrygga och oekonomiska. Det gynnar ingen, allra minst stockholmarna. Detta måste även Översiktsplanen ta fasta på.

Ersättningsuttrande

Susanne Wicklund (C) och Michaela Hollis (KD) instämmer i särskilt uttalande nr 1 från vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M).

Michaela Hollis (KD) instämmer i särskilt uttalande nr 2 från vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) och Abit Dundar (L).

remiss

Dnr E2017-02214

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.
- 2 Exploateringsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 28 augusti 2017.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

- 1) Ordföranden Jan Valeskog m.fl. (S), Lennart Tonell m.fl. (MP), Rikard Warlenius (V) och Abit Dundar (L) föreslår (se beslutet).
- 2) Vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) föreslår att nämnden beslutar att delvis bifalla kontorets förslag till beslut och att därutöver anföra följande:

Jämställdhet och jämlikhet är en frihetsfråga. Alla människor ska ha samma rättigheter och möjligheter att göra egna val för att forma sina liv. För att uppnå ett jämställt och jämlikt samhälle för alla individer ska staden arbeta för att de hinder som finns ska undanröjas.

Samhället bör tillhandahålla förutsättningar för att alla ska kunna leva sitt liv och göra sina egna val. Men valen måste ytterst vara upp till den enskilda individen, utan detaljstyrning och pekpinna från staden. Att kvinnor och män till exempel ska ha lika möjligheter i sina studie- och yrkesval betyder inte att staden ska påverka vilka val människors slutligen gör, utan endast att staden ska skapa bästa möjliga förutsättningar för alla att välja. Staden bör därför inte i jämställdhetsprogrammet peka ut hur stockholmarna måste göra yrkes- och studieval som ”bryter stereotypa könsmonster” då det går emot ambitionen om att möjligheterna ska vara desamma oavsett kön. Människors möjligheter ska inte begränsas av varken kön eller eventuell förekomst av stereotypa könsnormer. Besluten ska vara individens, inte stadens.

Programmet för ett jämställt Stockholm har ett gott syfte, men samtidigt som det visserligen synliggör skillnader och andra allvarliga samhällsproblem, riskerar det att missa att det i grunden handlar om respekt och lika värde för alla människor, oavsett kön. Det är inte heller oproblematiskt att ålägga stadens verksamheter ytterligare styrdokument och mål att förhålla sig till. Mängden styrdokument bör tvärtom minimeras. Det bästa vore att föra samman alla policier som rör diskriminering i ett övergripande dokument om hur staden ska arbeta ur ett medborgarperspektiv med dessa frågor.

Mäns våld mot kvinnor är mycket allvarligt och skall stävjas. Men allt våld ska förhindras oavsett gärningsman eller offer. I programmet saknas en problematisering av att avgränsningen av våld i nära relationer begränsas till mäns våld mot kvinnor. Mäns våld mot kvinnor är ett allvarligt samhällsproblem, men begreppet utesluter våld inom samkönade relationer eller kvinnors våld mot män, trots att även detta utgör ett hinder för att uppnå jämställdhet. Den undertecknade CEMR-deklarationen använder till exempel därför istället begreppet ”könsrelaterat våld”, vilket vi anser mer passande. Vi anser även att det är självklart att staden på inget sätt ska bidra till att uppmuntra till att våld uppstår oavsett vilka negativa normer det handlar om, varför det även blir märkligt att endast peka ut negativa maskulinitetsnormer.

Stockholms stad har en viktig roll att spela som arbetsgivare. Givetvis är det angeläget att försöka uppnå en jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet, men vi tror inte att staden kan besluta denna fördelning genom sin personalpolicy. Staden bör inte engagera sig i detta på annat sätt än utifrån ett arbetsgivarperspektiv där förutsättningarna för att båda i en relation ska ha lika möjlighet att välja att själv ta ansvar för hemarbete. Stockholms stad bör i rollen som arbetsgivare istället påverka icke jämställda villkor mellan kvinnor och män vad gäller löneskillnader, arbetsvillkor och möjlighet att göra karriär.

En aspekt som inte får förbises är att staden inte kan lösa alla orättvisor samtidigt. En av de mer trängande uppgifterna är att tillse att flickor och kvinnor som lever under hedersförtryck får sin frihet värnad och sina medborgerliga rättigheter tillgodosedda. Utanförskapet växer och väntas om några år omfatta uppemot en miljon personer. Det är en utveckling som Sverige inte har råd med. Att bryta utanförskapet är en central politisk uppgift, såväl nationellt som lokalt, under de kommande åren.

En särskilt utsatt grupp, vilka har mycket svårt att få fäste på svensk arbetsmarknad, är utrikesfödda kvinnor. Endast knappt hälften av utomeuropeiskt födda kvinnor var sysselsatta 2014. Det är därför viktigt att de insatser som görs för att få in fler på arbetsmarknaden präglas av ett tydligt jämställdhetsperspektiv där möjligheten att få stöd inte påverkas av vilket kön en person har. Det är positivt att programmet nu lyfter flickors och kvinnors särskilda erfarenheter, behov och utsatthet i flyktningmottagandet.

Vi delar självklart ambitionen om att vi ska ha ett jämställt Stockholm där alla människor har makt att forma samhället och sina egna liv. Mycket utav det som programmet lyfter för att skapa ett mer jämställt Stockholm är dock självklarheter. Vissa av programmets fokusmål och inriktningar kan till och med motarbeta denna ambition. Trots att vi lever i en av världens mest jämställda städer, kvarstår utmaningar.

I sammanhanget vill vi påtala vikten av att det i samhällsorienteringen för nyanlända ägnas tydlig uppmärksamhet till denna fråga. Även vid information genom föräldrastöd ska frågan om lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning lyftas.

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt förslag från ordföranden Jan Valeskog m.fl. (S), Lennart Tonell m.fl. (MP), Rikard Warlenius (V) och Abit Dundar (L).

Reservation

Vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

Särskilt uttalande

Särskilt uttalande lämnas av Abit Dundar (L) enligt följande:

Det liberala jämställdhetsuppdraget tar sikte på allas lika rätt till frihet, ansvar och makt, oberoende av kön eller könsidentitet. Det handlar om att ge individen verktyg för hennes frigörelse, genom att bekämpa den bristande jämställdheten och de värderingar och normer som begränsar henne. Kvinnor och män ska ha samma förutsättningar att utbilda sig, arbeta, göra karriär och forma samhället. Det förutsätter jämställda villkor inom alla områden, såväl politiska, kulturella, sociala som ekonomiska.

Det program för ett jämställt Stockholm som nu presenteras

kunde ha varit mer konkret. Risken finns att det mest blir tomma ord. Uppföljning, tidsplaner och ansvarsfördelning bör framgå tydligare, liksom kopplingen till stadens andra program såsom idrottsprogrammet och programmet mot våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck. Det är heller inte helt klart på vilket sätt nämnderna och bolagen ska implementera programmet i sina verksamheter.

Dessutom kan vi notera att arbetet mot hedersvåld- och förtryck helt saknas i uppräkningsdelen av fokusområden. Hedersförtryck av både flickor och pojkar, kvinnor och män, är ett av vår tids största jämställdhetsproblem och en av de allvarligaste frihetsinskränkningarna av individer i Stockholm. Det är minst sagt anmärkningsvärt att detta saknas i majoritetens jämställdhetsprogram.

Med det sagt så är vi positiva till att detta program tagits fram. Arbetet för jämställdhet mellan flickor och pojkar, kvinnor och män är mycket viktigt och ska vara aktivt i alla delar av stadens verksamheter.

Ersättaryttrande

Susanne Wicklund (C) och Michaela Hollis (KD) instämmer i förslag från vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M).

§ 14

Program för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck 2018-2022. Svar på remiss

Dnr E2017-02207

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.
- 2 Exploateringsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 29 augusti 2017.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

Särskilt uttalande

Särskilt uttalande lämnas av vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) enligt följande:

Alla människor ska ha samma frihet att göra egna val för att forma sina liv. För att uppnå ett jämställt och jämlikt samhälle för alla individer ska staden arbeta för att de hinder som finns ska undanröjas.

Det aktuella programmet har ett gott syfte. Dock ser vi en problematik i att ålägga stadens verksamheter ytterligare policies och styrdokument. Mängden styrdokument bör tvärtom minimeras. Det bästa vore att föra samman alla policies som rör diskriminering i ett övergripande dokument om hur staden ska arbeta ur ett medborgarperspektiv med dessa frågor. Det borde vara självklart att svensk lag ska gälla utan att det tydliggörs i ett policyprogram. I detta tänkta övergripande dokument bör det föreliggande programmets fokusområden inkluderas.

I sammanhanget vill vi påtala vikten av att det i samhällsorienteringen för nyanlända ägnas tydlig uppmärksamhet till denna fråga. Även vid information genom föräldrastöd ska frågan om lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning lyftas.

Särskilt uttalande lämnas av Abit Dundar (L) enligt följande:

När Alliansen styrde tog vi fram ett program för hbtq-frågor. Remissrundan hade precis hunnit bli klar när den nya majoriteten efter maktskiftet valde att avbryta arbetet. Det har sedan tagit majoriteten tre år att presentera ett eget program. Programmet för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck är med andra ord efterlängtat men kunde ha varit mer konkret. Uppföljning, tidsplaner och ansvarsfördelning bör framgå tydligare, så att viktiga uppgifter inte bara blir hängande i luften.

Med det sagt så är det positivt att ett program för detta viktiga arbete nu har presenterats. Med ett program på plats kan förvaltningar och nämnder förhoppningsvis spurras att höja ambitionsnivån när det kommer till att iakttä transpersoners behov och rättigheter, stärka rätten till skyddat boende för

hbtq-personer som utsätts för våld i nära relationer, synliggöra hbtq-personers särskilda utsatthet för hedersförtryck, och öka medvetenheten om hbtq-personers ställning som måltavlor för våldsbejakande extremism.

Ersättaryttrande

Susanne Wicklund (C) och Michaela Hollis (KD) instämmer i särskilt uttalande från vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M).

§ 15**Ändrade instruktioner för exploateringskontorets expertråd för fastighetsfrågor**

Dnr E2017-02876

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt sitt förslag:

- 1 Exploateringsnämnden beslutar att låta ärendet utgå.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 1 september 2017.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt sitt förslag.

§ 16**Samråd enligt 6 kap. 4 § miljöbalken om spänningshöjning av elförbindelse, 400 kV Skanstull-Örby (2017/1020). Anmälan av svar på remiss**

Dnr E2017-02032

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner anmälan av remissvar och lägger ärendet till handlingarna.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 15 juli 2017.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§ 17

**Begäran om yttrande över ansökan om nätkoncession.
Ansökan avser en 220 kV ledning mellan ledningen
Nacka-Ekudden och station Högdalen i Stockholms stad,
Stockholms län. Anmälan av svar på remiss**

Dnr E2017-01793

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner anmälan av remissvar och lägger ärendet till handlingarna.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 15 juli 2017.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§ 18

**Markanvisning för friluftsbad på Järvafältet inom del av
fastigheten Akalla 4:1 i Tensta till fastighetskontoret**

Dnr E2017-02296

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden anvisar mark för friluftsbad på Järvafältet inom del av fastigheten Akalla 4:1 i Tensta till

fastighetskontoret.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 25 augusti 2017.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

Särskilt uttalande

Särskilt uttalande lämnas av ordföranden Jan Valeskog m.fl. (S), Lennart Tonell m.fl. (MP) och Rikard Warlenius (V) enligt följande:

Det är mycket välkommet att arbetet med detta efterlängtade friluftsbad för Järvaområdet fortskrider. Området ligger inom Igelbäckens avrinningsområde och kulturresevat. Det är därför väsentligt att anläggningen utformas med höga miljöambitioner och att inte trafik leds över fältet. Av den anledningen vill nämnden att markbeläggningar genomträngliga för vatten bör väljas.

§ 19**Avtal om återtagande av mark vid Bromma flygplats för tvärbanans utbyggnad med AB Storstockholms Lokaltrafik och Swedavia AB****Markanvisning för servicestation inom fastigheten Riksby 1:3 i Riksby till OK-Q8 AB. Inriktningsbeslut**

Dnr E2017-02809

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner för sin del avtal om återtagande av mark vid Bromma flygplats för tvärbanans utbyggnad med AB Storstockholms Lokaltrafik och Swedavia AB enligt kontorets tjänsteutlåtande samt föreslår att kommunfullmäktige godkänner avtalet.
- 2 Exploateringsnämnden föreslår att kommunfullmäktige ger

exploateringsnämnden, genom exploateringskontoret, rätt att teckna tilläggsavtal med Swedavia AB gällande arrendeområdet för Bromma flygplats enligt förslag i kontorets tjänsteutlåtande.

- 3 Exploateringsnämnden föreslår att kommunfullmäktige beslutar att 20 mnkr av stadens utgifter finansieras genom disposition av i bokslut avsatta medel för infrastruktur.
- 4 Exploateringsnämnden anvisar mark för servicestation inom fastigheten Riksby 1:3 till OK-Q8 AB och ger kontoret i uppdrag att träffa markanvisningsavtal enligt förslag i kontorets tjänsteutlåtande.
- 5 Exploateringsnämnden ger kontoret i uppdrag att fortsätta utredningarna avseende detaljplan för ny servicestation (inriktningsbeslut).
- 6 Exploateringsnämnden begär att stadsbyggnadsnämnden upprättar detaljplan för servicestation inom markanvisningsområdet.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 22 augusti 2017.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§ 20

Markanvisning för bostäder och vårdcentral inom fastigheterna Norrmannen 11 och Blackeberg 2:23, samt del av fastigheten Grimsta 1:5 i Blackeberg till Primula Byggnads AB. Inriktningsbeslut

Dnr E2017-02754

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden anvisar mark för bostäder och vårdcentral inom fastigheterna Norrmannen 11 och Blackeberg 2:23, samt del av fastigheten Grimsta 1:5 till Primula Byggnads AB och ger kontoret i uppdrag att träffa markanvisningsavtal enligt förslag i kontorets tjänsteutlåtande.
- 2 Exploateringsnämnden ger kontoret i uppdrag att fortsätta utredningarna upp till 4,5 mnkr (inriktningsbeslut).
- 3 Exploateringsnämnden begär att stadsbyggnadsnämnden upprättar detaljplan för området.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 21 augusti 2017.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§ 21

Markanvisning för likriktarstation inom fastigheten Glaven 13 i Stadshagen till Stockholms läns landsting

Dnr E2017-02664

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden anvisar mark för likriktarstation inom fastigheten Glaven 13 till Stockholms läns landsting och ger kontoret i uppdrag att träffa markanvisningsavtal enligt förslag i kontorets tjänsteutlåtande.
- 2 Exploateringsnämnden begär att stadsbyggnadsnämnden upprättar detaljplan för området.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 25 augusti 2017.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§ 22**Markanvisning för studentbostäder inom fastigheten
Fotsacken 1 i Västertorp till AEVS Smörkniven AB**

Dnr E2017-00991

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden anvisar mark för studentbostäder inom fastigheten Fotsacken 1 till AEVS Smörkniven AB och ger kontoret i uppdrag att träffa markanvisningsavtal enligt förslag i kontorets tjänsteutlåtande.
- 2 Exploateringsnämnden begär att stadsbyggnadsnämnden upprättar detaljplan för området.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 21 augusti 2017.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

Särskilt uttalande

Särskilt uttalande lämnas av ordföranden Jan Valeskog m.fl. (S), Lennart Tonell m.fl. (MP) och Rikard Warlenius (V) enligt följande:

Tillskottet av studentbostäder i området är välkommet. Då bebyggelsen planeras precis intill Södertäljevägen E4/E20 som är tungt trafikerad, bör man vid materialval och uppförandet av byggnaden ta hänsyn till bästa möjliga lösningar för att bygga bort bullret.

§ 23

Överenskommelse om exploatering med försäljning, för bostäder inom del av fastigheten Sättra 2:1 i Sättra med Bonava Sverige AB

Dnr E2017-02800

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner försäljning av mark inom del av fastigheten Sättra 2:1 till Bonava Sverige AB med en försäljningsinkomst om cirka 37,1 mnkr och ger kontoret i uppdrag att träffa erforderliga avtal.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 28 augusti 2017.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§ 24

Naturreservat för Årstaskogen och Årsta holmar. Redovisning av samråd och beslut om nytt samråd

Dnr E2017-02826

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt kontorens gemensamma förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner samrådsredogörelsen.
- 2 Exploateringsnämnden uppdrar åt exploateringskontoret att skicka reviderat förslag till naturreservat för Årstaskogen och Årsta holmar på samråd till länsstyrelsen, sakägare, berörda

myndigheter och berörda nämnder.

- 3 Exploateringsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets, miljöförvaltningens och stadsbyggnadskontorets gemensamma tjänsteutlåtande från den 5 september 2017.

Under sammanträdet lämnas muntlig information av kontoret enligt följande:

En oklarhet har smugit sig in i förslaget till skötselplan för Årstaskogen. Texten kan ge intryck av att hela Trollekparken ingår i reservatet. Kontoret kommer att, som en redaktionell ändring inför samrådet, göra ett förtydligande om att det är lite mindre än hälften av Trollekparken samt den f.d. BMX-banan på platsen som ligger inom föreslagen reservatsgräns.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

- 1) Ordföranden Jan Valeskog m.fl. (S), Lennart Tonell m.fl. (MP) och Rikard Warlenius (V) föreslår (se beslutet).
- 2) Vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) föreslår att nämnden beslutar att delvis godkänna redovisningen av samrådsredogörelsen och att därutöver anföra:

Vi tar fasta på att stockholmarna värdesätter kombinationen av en tät levande stad och grönområden av hög kvalitet, ett av Stockholms mest signifikanta kännetecken är dess gröna och blå värden. I stadsplaneringen ska det därför vara självklart att verka för ekologiska värden, att bygga klimatsmart och till en rimlig slutkostnad för de boende. Det är en principiellt viktig fråga som ska gälla över hela staden, då ett större invånarantal ökar trycket på stadens parker, grönområden och vattenspeglar. För framtiden kommer det att bli allt mer väsentligt att peka ut strategiskt viktiga naturområden och att hantera bebyggelse vid och på vatten varsamt. Stadens grönområden och parker ska kvalitetssäkras och utvecklas, nya parker och träd ska anläggas som en naturlig del av stadsutvecklingsområden. Grönskan och vattnet ska utnyttjas för att förbättra stadsklimatet och mildra konsekvenserna av klimatförändringar.

Särskilt i tätbebyggda stadsdelar är det viktigt att minska andelen hårdgjorda ytor och öka mängden grönska med fler

träd, pocket-parker, planteringar och gröna tak. Men även i tidig områdesplanering är det väsentligt att ta höjd för grönstrukturer. I detta avseende handlar det om stadens markförvaltning, varför det är av principiell vikt att staden, det vill säga stockholmarna, har rådighet över marken inom kommunens gräns. Att överlåta till staten att äga rådighet över stora markarealer i Stockholms stad är att flytta frågan från den lokala demokratin till de statliga myndigheter som enbart utgår ifrån lagar och förordningar.

- 3) Abit Dundar (L) föreslår att nämnden beslutar att delvis godkänna redovisningen av samrådsredogörelsen och att därutöver anföra:

Vi är glada över att se planerna gå vidare om att göra Årstaskogen till naturreservat och att tillföra välbehövliga bostäder i det attraktiva område som finns vid gränserna för det kommande reservatet. Vid processer som berör många invånare är det speciellt viktigt att ansträngningar görs för att samla in åsikter från de som är berörda av projektet. Vi välkomnar det nya samrådet, men hoppas att staden vid detta samråd gör en större ansträngning för att nå ut till människor som vanligtvis inte ger sin åsikt i samråd.

Årstaskogen är centralt för Stockholms biologiska mångfald, och fungerar som ett populärt rekreationsområde för många av stadens invånare. Den centrala placeringen av Årstaparken innebär naturliga förbindelser mellan naturområden öster, väster och söderifrån och fungerar som en grön kontaktyta för växt- och djurlivet.

När staden drar gränserna för naturreservatet är det viktigt att ta tillfället i akt och planera för att så många som möjligt kan ta del av Årstaskogens natur. Något som behöver tas i beaktande under planeringen av bostadsområdena vid Årstaskogen är att ett gediget uppsökande arbete för att samla in åsikter från stadens medborgare sker. Bostadsområdet runt Årstaskogen kommer att ligga i ett speciellt känsligt läge och då är det av särskilt stor vikt att idéerna som tas fram är genomtänka och förankrade. Vi ser gärna att staden använder interaktiva hjälpmedel som ett av flera verktyg för att speciellt nå ut till människor som annars inte hade varit delaktiga i processen.

Vidare är det viktigt att bostäder som planeras i området gör det med naturen i åtanke. Vi vill att en naturlig brygga mellan grönområdet och stad skapas och att de byggnader som angränsar till Årstaskogen skapar en naturlig övergång till

reservatet. Eftersom att området har topografiska utmaningar och det vackra läget ställer speciella krav på att området får en hög arkitektonisk kvalitet ser vi gärna att staden utlyser en arkitekttävling för området.

Det är viktigt att staden inser behovet av att rusta upp grönområdet när det blir naturreservat. Projektdirektiven tar upp behovet av att göra parken mer tillgänglig och bygga ut entréerna till den, vilket är positivt, men vi vill se att staden går längre. Fler informationsskyltar och soptunnor är exempel på åtgärder som behövs för att verkligen öppna upp Årstaskogens fulla potential till alla dess besökare.

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt förslag från ordföranden Jan Valeskog m.fl. (S), Lennart Tonell m.fl. (MP) och Rikard Warlenius (V).

Reservation

Vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

Abit Dundar (L) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

Ersätтарыttrande

Ersätтарыttrande lämnas av Susanne Wicklund (C) enligt följande:

Om jag hade haft rösträtt hade jag föreslagit att exploateringsnämnden beslutar att delvis godkänna redovisningen av samrådsredogörelsen och att därutöver anför:

Centerpartiet har under en lång tid drivit frågan att göra naturreservat av Årstaskogen och Årsta holmar. Redan 2012 deltog vi i kommunfullmäktiges beslut om att ge stadens exploateringsnämnd i uppdrag att ta fram ett förslag till naturreservat. Ett förslag som blev klart 2014 och i samband med detta gick ut på samråd. Tyvärr valde den tillträdande rödgrönrosa majoriteten under hösten 2014 att slänga det förslaget i papperskorgen. Först nu, tre år senare är ärendet tillbaka, men med ett helt nytt förslag. Centerpartiet ser med oro på det liggande förslaget som framstår som en dålig kompromiss mellan Miljöpartiets bevarandekrav och Socialdemokraternas vilja att exploatera skogen.

Centerpartiet menar att det är en förutsättning för en växande storstad att säkra parker, grönområden och platser för

rekreation. Genom att bygga högt och tätt kan vi spara parker och grönområde och samtidigt låta staden växa.

I liggande förslag föreslås bebyggelse av 800-1000 bostäder i de områden som vi under förra mandatperioden föreslog skulle bli naturreservat. Varför just dessa områden bytts ut mot andra områden för att bevara naturreservatet storlek framgår inte. Det framgår heller inte vilken typ av bebyggelse som majoriteten föreslår i området. Centerpartiet menar att 800 – 1000 bostäder inte behöver ta den plats som finns i förslaget. Hade man vågat mer i andra områden i anslutning till Årstaskogen, så som Slakthusområdet och Årstafältet, hade det varit möjlighet att bygga samma antal bostäder utan att ta Årstaskogen i anspråk.

Årstaskogen och Årsta holmar utgör med sitt geografiska läge alldeles vid gränsen mellan Saltsjön och Mälaren en viktig del i Stockholms grönstruktur. Beslutsunderlaget som stod klart i april 2014 är knappast något hafsverk utan snarare väl gjorda avvägningar mellan exploatering och naturvärden. De grönområden som i det nya förslaget bevaras är förutom strandlinjen, i hög utsträckning bergssluttningar som ändå inte kan nyttjas för lek eller rekreation.

Centerpartiet ser med oro på att populära och välbesökta grönytor läggs utanför reservatsgränsen. Det är av stor vikt att det finns plats för rekreation och lek i ett område där vi vet att skolor och förskolor har mycket begränsade gårdar. Vi ser också med oro på att det inte presenterats någon vision för hur bebyggelsen är tänkt att utformas. Vi kan inte acceptera att bebygga grönområden om det inte sker på ett sätt som nyttjar ytan på mest effektiva sätt. Vi vill se ett alternativt förslag där bebyggelse sker fram till den gamla reservatskanten. Det finns byggbar mark som var tänkt för bostäder redan 2014. Det måste upp på bordet för jämförelse.

Mot bakgrund av ovan välkomnar vi att majoriteten skickar ut förslaget på samråd. Stockholmarna måste få möjlighet att tycka till i detta viktiga ärende och jämförelsealternativ måste presenteras.

§ 25

Markanvisning för vård- och omsorgsboende, seniorbostäder och förskola inom fastigheterna Ånn 7 och Årsta 1:1 i Årsta till Micasa fastigheter i Stockholm AB. Inriktningsbeslut

Dnr E2017-01835

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden anvisar mark för vård- och omsorgsboende, seniorbostäder och förskola inom fastigheterna Ånn 7 och Årsta 1:1 till Micasa fastigheter i Stockholm AB och ger kontoret i uppdrag att träffa markanvisningsavtal enligt förslag i kontorets tjänsteutlåtande.
- 2 Exploateringsnämnden ger kontoret i uppdrag att fortsätta utredningarna upp till 1 mnkr (inriktningsbeslut).
- 3 Exploateringsnämnden begär att stadsbyggnadsnämnden upprättar detaljplan för området.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 25 augusti 2017.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§ 26

Årstastråket, etapp 2. Reviderat genomförandebeslut av genomförandebeslut 2

Dnr E2010-511-0079

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner för sin del det reviderade genomförandet av genomförandebeslut 2 inom Årstastråket etapp 2, omfattande exploatering inom Årsta 1:1 och Enskede gård 1:1 (Glavsfjorden, Sävlången och Ormlången) omfattande investeringsutgifter om 180 mnkr samt föreslår att kommunfullmäktige godkänner det reviderade genomförandet och ger exploateringsnämnden, genom exploateringskontoret,

i uppdrag att fortsätta genomföra projektet.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 28 augusti 2017.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

- 1) Ordföranden Jan Valeskog m.fl. (S), Lennart Tonell m.fl. (MP) och Rikard Warlenius (V) föreslår (se beslutet).
- 2) Vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) och Abit Dundar (L) föreslår att nämnden beslutar att delvis godkänna kontorets förslag till beslut och att därutöver anföras:

Området runt Valla torg och Årstastråket i sin helhet ligger strategiskt viktigt mellan utvecklingen vid Liljeholmen, Årstafältet och den kommande utvecklingen vid Gullmarsplan. När detaljplanen för Sävslången behandlades i kommunfullmäktige tidigare i år så reserverade vi oss till förmån för en bättre och tydligare stadsstruktur för området. Vår principiella hållning är att Stockholm inte har råd med en gles bebyggelse i kollektivtrafiknära lägen eftersom behovet av bostäder är skriande.

Med detta sagt menar vi att exploateringskontoret ska se över möjligheterna att öka exploateringsgraden i projektet som helhet. Detta kan med fördel göras med utgångspunkt i vår reservation för exempelvis just Sävslångens detaljplan. Det skulle samtidigt motverka att täckningsgraden sjunker ytterligare.

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt förslag från ordföranden Jan Valeskog m.fl. (S), Lennart Tonell m.fl. (MP) och Rikard Warlenius (V).

Reservation

Vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) och Abit Dundar (L) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

Ersättaryttrande

Susanne Wicklund (C) och Michaela Hollis (KD) instämmer i förslag från vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) och Abit Dundar (L).

§ 27**Markanvisning för förskola inom fastigheten Brytbönan 1 samt del av fastigheten Enskede Gård 1:1 i Enskedefältet till Skolfastigheter i Stockholm AB**

Dnr E2015-02349

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden anvisar mark för förskola inom fastigheten Brytbönan 1 samt del av fastigheten Enskede Gård 1:1 till Skolfastigheter i Stockholm AB och ger kontoret i uppdrag att träffa markanvisningsavtal enligt förslag i kontorets tjänsteutlåtande.
- 2 Exploateringsnämnden begär att stadsbyggnadsnämnden upprättar detaljplan för området.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 20 juli 2017.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§ 28**Markanvisning för bostäder och gruppbofastad inom del av fastigheterna De Gamlas Hem 2 och Stureby 1:1 i Stureby till Besqab Projektutveckling AB och Micasa Fastigheter i Stockholm AB. Inriktningsbeslut**

Dnr E2017-02526

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden anvisar mark för bostäder inom del av fastigheten De Gamlas Hem 2 till Besqab Projektutveckling AB och ger kontoret i uppdrag att träffa markanvisningsavtal

enligt förslag i kontorets tjänsteutlåtande.

- 2 Exploateringsnämnden anvisar mark för gruppbostad inom del av fastigheten Stureby 1:1 till Micasa Fastigheter i Stockholm AB och ger kontoret i uppdrag att träffa markanvisningsavtal enligt förslag i kontorets tjänsteutlåtande.
- 3 Exploateringsnämnden ger kontoret i uppdrag att teckna intentionsavtal med Micasa Fastigheter i Stockholm AB enligt förslag i kontorets tjänsteutlåtande.
- 4 Exploateringsnämnden ger kontoret i uppdrag att fortsätta utredningarna upp till 5 mnkr (inriktningsbeslut).
- 5 Exploateringsnämnden begär att stadsbyggnadsnämnden upprättar detaljplan för området.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 7 juli 2017.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

Särskilt uttalande

Särskilt uttalande lämnas av ordföranden Jan Valeskog m.fl. (S), Lennart Tonell m.fl. (MP) och Rikard Warlenius (V) enligt följande:

Enligt stadens budget ska byggande i goda befintliga kollektivtrafiklägen prioriteras, vidare slås också fast att staden också sträva efter en tät bebyggelse. Genom att bygga på ett sådant sätt kan vi skapa attraktiva stadsmiljöer och ett minskat behov av bil. Den aktuella markanvisningen föreslås i ett mycket bra kollektivtrafikläge, bara ett stenkast från Svedmyras t-banestation. Förutom nya lägenheter innebär detta också att en förskola kommer att byggas och att Micasa får en markanvisning för gruppbostäder, vilket stämmer väl med stadens mål. Däremot kan vi konstatera att den föreslagna exploateringen skulle kunna vara högre. Vi ser gärna att kontoret i den fortsatta planeringen prövar en ökad exploateringsgrad, och då särskilt igenom att bygga på

höjden. Eftersom området har höga ekologiska värden är det viktigt att i den fortsatta planeringen att ta hänsyn till dessa och att nödvändiga åtgärder genomförs för att säkra samband och värna skyddsvärda arter.

§ 29

Laglighetsprövning av exploateringsnämndens beslut 2017-04-06, § 17, avseende markanvisning för bostäder inom del av fastigheten Älvsjö 1:1 i Rågsved till AB Stockholmshem

Dnr E2017-00681

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden beslutar att till Förvaltningsrätten i Stockholm överlämna yttrande i mål nr 11223-17 enligt bilagt förslag, bilaga 2 till kontorets tjänsteutlåtande.
- 2 Exploateringsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 5 juli 2017.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§ 30

Laglighetsprövning av exploateringsnämndens beslut 2017-04-06, § 18, avseende markanvisning för bostäder inom fastigheten Älvsjö 1:1 i Rågsved till AB Stockholmshem och Keywe AB. Inriktningsbeslut

Dnr E2017-00276

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden beslutar att till Förvaltningsrätten i Stockholm överlämna yttrande i mål nr 11225-17 enligt bilagt förslag, bilaga 2 till kontorets tjänsteutlåtande.
- 2 Exploateringsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 5 juli 2017.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§ 31

Markanvisning för förskola inom fastigheten Hammarbyhöjden 1:1 i Hammarbyhöjden till SISAB

Dnr E2017-02412

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden anvisar mark för förskola inom fastigheten Hammarbyhöjden 1:1 till SISAB och ger kontoret i uppdrag att träffa markanvisningsavtal enligt förslag i kontorets tjänsteutlåtande.
- 2 Exploateringsnämnden begär att stadsbyggnadsnämnden upprättar detaljplan för området.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 28 juli 2017.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

Särskilt uttalande

Särskilt uttalande lämnas av ordföranden Jan Valeskog m.fl. (S), Lennart Tonell m.fl. (MP) och Rikard Warlenius (V) enligt följande:

Den angivna platsen är utpekad som lämplig för bebyggelse i det områdesprogram för Hammarby/Björkhagen som antogs i stadsbyggnadsnämnden förra året. Det är positivt med en ny förskola i området då behovet av förskoleplatser är stort, särskilt viktigt är den för att möjliggöra bostadsbebyggelse i området. Det finns däremot viktiga gröna värden på platsen och därför är det viktigt att förskolan placeras på ett sådant sätt att dessa i så stor utsträckning som möjligt värnas.

§ 32**Markanvisning för bostäder och förskola inom fastigheterna Hammarbyhöjden 1:1 och Snöfallet 2 i Björkhagen till Byggnadsfirman Olov Lindgren AB**

Dnr E2017-02591

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden anvisar mark för bostäder och förskola inom fastigheterna Hammarbyhöjden 1:1 och Snöfallet 2 till Byggnadsfirman Olov Lindgren AB och ger kontoret i uppdrag att träffa markanvisningsavtal enligt förslag i kontorets tjänsteutlåtande.
- 2 Exploateringsnämnden begär att stadsbyggnadsnämnden upprättar detaljplan för området.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 1 augusti 2017.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

Särskilt uttalande

Särskilt uttalande lämnas av ordföranden Jan Valeskog m.fl. (S), Lennart Tonell m.fl. (MP) och Rikard Warlenius (V) enligt följande:

Den angivna platsen är utpekad som lämplig för bebyggelse i det områdesprogram för Hammarby/Björkhagen som antogs i stadsbyggnadsnämnden förra året. Projektet innebär ett välkommet tillskott av hyresrätter och förskoleplatser i ett fantastiskt naturnära läge invid Nackareservatet. Utöver detta ligger projektet inom influensområdet för utbyggnaden av tunnelbanan och utgör därför en viktig grundförutsättning för framtidens hållbara transporter i Stockholm.

Stora delar av den plats som markanvisas används i dag av skolan för utevistelse. När området bebyggs är det viktigt att se till att skolan och förskolan även i fortsättningen med lätthet kan ta sig till det närliggande naturreservatet. De nya byggnaderna bör utformas för att passa in i områdets arkitektoniska utformning.

§ 33**Slutredovisning av projekt Pepparvägen inom fastigheten Farsta 2:1 i Hökarängen med Peab Bostad AB**

Dnr E2017-02387

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner slutredovisningen av projekt Pepparvägen inom fastigheten Farsta 2:1 i Hökarängen med Peab Bostad AB.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 25 juli 2017.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§ 34**Granskning av järnvägsplanehandlingar för utbyggnaden av tunnelbanan till Arenastaden. Anmälan av svar på remiss**

Dnr E2017-01792

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden lägger anmälan till handlingarna.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 25 augusti 2017.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§ 35**Om att lägga ned Centralbron i en tunnel. Motion (2017:27) från Anna König Jerlmyr, Joakim Larsson och Cecilia Brinck (alla M). Svar på remiss**

Dnr E2017-01763

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt kontorens gemensamma förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner kontorens gemensamma tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets och stadsbyggnadskontorets gemensamma tjänsteutlåtande från den 21 augusti 2017.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

- 1) Ordföranden Jan Valeskog m.fl. (S), Lennart Tonell m.fl. (MP), Rikard Warlenius (V) och Abit Dundar (L) föreslår (se beslutet).
- 2) Vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) föreslår att nämnden beslutar att tillstyrka motionen och att därutöver anföra:

Vi tar fasta på att stockholmarna värdesätter kombinationen av en tät levande stad och grönområden av hög kvalitet. City lider än idag av de storskaliga trafiklösningar som genomfördes i modernismens namn under mitten av förra seklet. Dåtidens omfattande rivningar och betongkultur med brutala trafikleder mitt i city har skapat sår i staden. Betong och motorväg dominerar istället för Stockholms vattenlinje som skulle kunna framträda. Därför är det väsentligt att den del av Centralbron som hanterar biltrafiken läggs ned i en tunnel, vilket skulle skapa ytor för nya bostäder längs Klara Strand frigörs och att Riddarholmskanalen åter kan öppnas upp. Vidare skulle ett genomförande av förslaget minska trafik och buller i innerstaden samt öka framkomligheten för andra trafikslag. Det är glädjande att exploateringskontoret delar denna ståndpunkt.

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt förslag från ordföranden Jan Valeskog m.fl. (S), Lennart Tonell m.fl. (MP), Rikard Warlenius (V) och Abit Dundar (L).

Reservation

Vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

§ 36

Om en ny stadsdel på Loudden. Motion (2017:31) från Anna König Jerlmyr och Joakim Larsson, båda (M). Svar på remiss

Dnr E2017-01764

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.
- 2 Exploateringsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 15 augusti 2017.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

- 1) Ordföranden Jan Valeskog m.fl. (S), Lennart Tonell m.fl. (MP), Rikard Warlenius (V) och Abit Dundar (L) föreslår att nämnden beslutar enligt följande:
- 2) Vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) föreslår att nämnden beslutar att tillstyrka motionen och att därutöver anföra:

I Stockholms stad är bostadskrisen extra påtaglig, i bostadskön står i dagsläget 580 000 personer. Enligt Boverkets prognoser behövs det fler än 700 000 nya bostäder i Sverige fram till 2025, varav en stor andel behövs i landets storstadsregioner. Samtidigt hindras bostadsbyggandet i Stockholms stad alltför många gånger av snåriga regelverk och ett otal riksintressen. Om vi menar allvar med att lösa bostadsbristen i Stockholm så måste vi också mena allvar med att utmana regelverken och riksintressena för att möjliggöra fler bostäder.

Det är bakgrunden till att vi föreslår en modern och hållbar stadsdel på Loudden, inom ramen för den fortsatta planeringen av Norra Djurgårdsstaden. Med en hög och tät bebyggelse kan Loudden i framtiden inrymma 10 000 bostäder, 2 500 arbetsplatser och Sveriges högsta byggnad. Det ska vara såväl hyresrätter som bostadsrätter, kollektivboenden, ägarlägenheter och hotell. Stadsdelen ska därtill innehålla all den service som stockholmarna har rätt att förvänta sig. Det innebär såväl förskolor och skolor, som butiker, restauranger, kultur, idrott och väl utbyggd kollektivtrafik. Genom att bygga staden tätare och högre på lämpliga platser kan vi också spara en större andel av stadens

grönytor och göra dessa tillgängliga för fler stockholmare.

Samtidigt ser vi att lagstiftningen och ett stort antal riksintressen försvårar ett genomförande av förslaget. Dagens regelverk bidrar till att vi tvingas bygga en lika dålig stad som på 60-talet – utglesat, bilberoende, hus i park. Det krävs helt enkelt genomgripande reformer av gällande lagstiftning och riksintressen från regeringens sida. Det kan bland annat handla om att göra bostadsbyggandet till ett riksintresse, låta Stockholms stad bli en pilotkommun för undantag av byggregler och ändra lagstiftningen kring Kungliga nationalstadsparken, så att ny bebyggelse tillåts synas inifrån parken.

Det är glädjande att exploateringskontoret delar vår bild, både vad gäller det positiva i att utveckla Loudden, men också vad gäller de många utmaningarna med gällande lagstiftning, riksintressen och den direkta närheten till Kungliga nationalstadsparken. Vi ser fram emot att ta del av förvaltningarnas kommande vision och mål för planeringen av Loudden som ska vara klart senare under hösten. Vi ser intentionerna i motionen som en självklar vägledning för den kommande inriktningen.

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt förslag från ordföranden Jan Valeskog m.fl. (S), Lennart Tonell m.fl. (MP), Rikard Warlenius (V) och Abit Dundar (L).

Reservation

Vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

Ersättaryttrande

Susanne Wicklund (C) och Michaela Hollis (KD) instämmer i förslag från vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M).

§ 37

**Markanvisning för bostäder inom fastigheten
Södermalm 9:1 på Södermalm till Olov Lindgren AB.
Inriktningsbeslut**

Dnr E2017-02767

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden anvisar mark för bostäder inom fastigheten Södermalm 9:1 till Olov Lindgren AB och ger kontoret i uppdrag att träffa markanvisningsavtal enligt förslag i kontorets tjänsteutlåtande.
- 2 Exploateringsnämnden ger kontoret i uppdrag att fortsätta utredningarna upp till 19,5 mnkr (inriktningsbeslut).
- 3 Exploateringsnämnden begär att stadsbyggnadsnämnden upprättar detaljplan för området.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 21 augusti 2017.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

Särskilt uttalande

Särskilt uttalande lämnas av ordföranden Jan Valeskog m.fl. (S), Lennart Tonell m.fl. (MP) och Rikard Warlenius (V) enligt följande:

Tjurbergsparken utgör ett viktigt grönt inslag på Södermalm men har i dag ett relativt lågt besöksstryck. Den föreslagna bebyggelsen planeras att läggas i den slänt som går ned från parkeringen och möter parken nedanför. I kontorets tjänsteutlåtande slås fast att: "Parkmiljön har potential att programmeras och tillgängliggöras ytterligare. Ett kommande arbete bör beakta sammanlänkande visuella och rumsliga kopplingar från Ringvägen via parken upp till skolan." I detta arbete är kopplingen till Älvsborgsparken viktig. Detta är något som vi anser är en grundförutsättning för en fortsatt planering. Det är också viktigt att den kommande exploateringen samplaneras med övriga exploateringsprojekt i närområdet. Utöver detta anser vi att det är mycket positivt med ett projekt som innebär att det byggs fler hyresrätter på Södermalm.

§ 38**Överlåtelse av exploateringsavtal från Bonava Södermalm AB till Bostadsrättsföreningen Tobaksmonopolet 3**

Dnr E2017-02751

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden ger kontoret i uppdrag att teckna erforderliga avtal för överlåtelse av "Exploateringsavtal inom Tobaksmonopolet 3" från Bonava Södermalm AB till Bostadsrättsföreningen Tobaksmonopolet 3.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 15 september 2017.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§ 39**Markanvisning för industri inom fastigheten Shanghai 1 m.fl. på Östermalm till AB Fortum Värme samägt med Stockholms stad, Cementa AB och Stockholms Hamn AB**

Dnr E2017-01910

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden anvisar mark för industriändamål inom fastigheten Shanghai 1 till Cementa AB och ger kontoret i uppdrag att träffa markanvisningsavtal enligt förslag i kontorets tjänsteutlåtande.
- 2 Exploateringsnämnden anvisar mark för energiproduktion inom fastigheterna Alexandria 3 & 4, Ladugårdsgärdet 1:9 & 1:40, Port Said 1 samt Singapore 3 till AB Fortum Värme

samägt med Stockholms stad och ger kontoret i uppdrag att träffa markanvisningsavtal enligt förslag i kontorets tjänsteutlåtande.

- 3 Exploateringsnämnden anvisar mark för bränslelagring inom fastigheten Shanghai 1 till Stockholms Hamn AB och ger kontoret i uppdrag att träffa markanvisningsavtal enligt förslag i kontorets tjänsteutlåtande.
- 4 Exploateringsnämnden begär att stadsbyggnadsnämnden upprättar detaljplan för området.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 24 augusti 2017.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§ 40

Tidig markreservation för centrumändamål inom fastigheterna Södre Torn 1 och Södermalm 7:87, Mälarterrassen vid Slussen på Södermalm, till Atrium Ljungberg AB

Dnr E2017-02977

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt sitt förslag:

- 1 Exploateringsnämnden beslutar att bordlägga ärendet.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 31 augusti 2017.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt sitt förslag.

§ 41

Upphandling av gemensamt upphandlings- och avtalshanteringssystem. Anmälan av svar på remiss
Dnr E2017-02039

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden lägger anmälan till handlingarna.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 16 augusti 2017.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§ 42

Promemoria med förslag till ändrade bestämmelser för vattenmiljö och vattenkraft. Anmälan om svar på remiss
Dnr E2017-02342

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner anmälan.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 24 augusti 2017.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§ 43**Förslag till klimatfärdplan 2050 för Stockholms region.****Svar på remiss**

Dnr E2017-02363

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden besvarar remissen med kontorets tjänsteutlåtande.
- 2 Exploateringsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 23 augusti 2017.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§ 44**Förslag på ramverk för naturvärdesbedömning i marin****miljö - MOSAIC. Svar på remiss**

Dnr E2017-02441

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden besvarar remissen med kontorets tjänsteutlåtande.
- 2 Exploateringsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 25 augusti 2017.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§ 45

Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad 2018-2022. Svar på remiss

Dnr E2017-02215

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden besvarar remissen med kontorets tjänsteutlåtande.
- 2 Exploateringsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 24 augusti 2017.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

- 1) Ordföranden Jan Valeskog m.fl. (S), Lennart Tonell m.fl. (MP), Rikard Warlenius (V) och vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) föreslår (se beslutet).
- 2) Abit Dundar (L) föreslår att nämnden beslutar att delvis bifalla kontorets förslag till beslut och att därutöver anföra följande:

En trygg uppväxt är avgörande för att ge alla barn samma möjligheter och chanser i livet. Att arbeta för att stärka barns rättigheter är något av det viktigaste vi kan göra. Det är bra att Stockholm tar fram ett program för barnets rättigheter. Men programmet borde ha varit mer konkret. Det finns en risk att det blir tomma ord.

Uppföljning, tidsplaner och ansvarsfördelning bör framgå

tydligare. Även om mycket av arbetet är nämndspecifikt så är många av de viktigaste utmaningarna sådana som berör många nämnder, eller som kräver att flera nämnder samverkar. Styrningen av det arbetet måste bli tydligare. Risken är annars att sådana viktiga uppgifter som kräver samverkan mellan olika verksamhetsområden – exempelvis skolan och socialtjänsten – blir hängande i luften. Programmet borde därför kompletteras med en genomförandeplan, på det sätt som har skett med programmet mot hemlöshet.

Den kanske viktigaste rättigheten som barn har är rätten till liv och skydd mot våld eller hot om våld. Alltför många barn får den rättigheten kränkt, ofta av ens egna föräldrar eller andra närstående. Hedersförtryck är en betydande källa till våld mot barn, eller hot om våld som ett sätt att begränsa barnets frihet. Vi hade önskat betydligt skarpare och mer ambitiösa skrivningar vad gäller arbetet mot olika former av våld mot barn. Det står att programmet kompletterar Stockholms stads program mot våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck, men inte på vilket sätt, eller hur programmen rent konkret är relaterade till varandra.

Barns möjlighet att utifrån sina förutsättningar vara delaktiga i beslut som berör dem är en viktig rättighet. Här återstår det mycket att göra för Stockholms stad. Programmets och barnkonventionens ord om barns delaktighet och hänsyn till barns behov riskerar att i det praktiska, svåra arbetet med konkreta fall inte få någon effekt.

Socialtjänstinspektörerna har i ett flertal granskningar visat på betydande brister när det gäller barns delaktighet i socialtjänstären. Barnen blir inte sedda och deras behov utreds inte tillräckligt väl. I synnerhet med tanke på att det rör sig om våra mest utsatta barn, som lever i familjer med problem såsom missbruk eller utsatta boendeförhållanden, är det extra allvarligt. Det innebär dessutom en kvalitetsbrist i handläggningen, eftersom barnen och deras familjer inte får rätt hjälp. Återigen skulle en genomförandeplan här kunna vara ett sätt att visa hur staden faktiskt tänker arbeta för att se till att barnets rättigheter stärks. Det är inte målsättningarna som är problemet, utan genomförandet.

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt förslag från ordföranden Jan Valeskog m.fl. (S), Lennart Tonell m.fl. (MP), Rikard Warlenius (V) och vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M).

Reservation

Abit Dundar (L) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

Särskilt uttalande

Särskilt uttalande lämnas av vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) enligt följande:

Stockholm ska vara en stad som lever upp till och respekterar barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention. Barn ska ha samma möjligheter oavsett bakgrund, hudfärg, kön, sexuell läggning, språk, religion, åsikter, sociala ursprung eller funktionsnedsättning.

Barns villkor i staden kan förbättras. Det finns fortfarande skillnader vad gäller barns uppväxtförhållanden i staden, både vad gäller mellan stadsdelar och utifrån sociala förutsättningar. Barn utgör vår framtid och deras rättigheter och inflytande ska värnas på bästa sätt. Bland annat har barnrättsperspektivet inom socialtjänsten har stärkts under de senaste åren och barnets bästa ska vara avgörande.

Äldreförvaltningen påpekar på ett förtjänstfullt sätt i sitt tjänsteutlåtande att det inom äldreomsorgens verksamhet kan finnas barn som är anhöriga och/eller närstående till äldre. Dessa barn behöver bli uppmärksammade i programmet.

Programmet är hedervärt och har ett gott syfte och är innehållsmässigt bra. Dock ser vi en problematik i att ålägga stadens verksamheter ytterligare policies och styrdokument. Mängden styrdokument bör tvärtom minimeras. Det bästa vore att föra samman alla policies som rör diskriminering i ett övergripande dokument om hur staden ska arbeta ut ett medborgarperspektiv med dessa frågor. I detta övergripande dokument bör detta programs fokusområden inkluderas.

I sammanhanget vill vi påtala vikten av att det i samhällsorienteringen för nyanlända ägnas tydlig uppmärksamhet till denna fråga. Även vid information genom föräldrastöd ska frågan om barns rättigheter lyftas.

Ersättaryttrande

Susanne Wicklund (C) och Michaela Hollis (KD) instämmer i särskilt uttalande från vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M).

§ 46**Överenskommelse om exploatering med försäljning av mark för centrumändamål/kontor inom fastigheterna Vasastaden 1:16 och 1:45 (blivande kvarteret Molekylen) i Hagastaden, Norrmalm, med Atrium Ljungberg Life City AB**

Dnr E2017-03215

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner att markanvisningen för kv. Molekylen i Hagastaden överläts från Atrium Ljungberg AB till Atrium Ljungberg Life City AB.
- 2 Exploateringsnämnden godkänner att det markanvisade området utökas till att också omfatta ytor för garage under Solnabron och under påfartsramp från E4/E20 till Solnabron.
- 3 Exploateringsnämnden godkänner överenskommelse om exploatering med försäljning av mark med Atrium Ljungberg Life City AB avseende del av fastigheterna Vasastaden 1:16 och 1:45, med en preliminär försäljningsinkomst om 270 mnkr i prisnivå 2013-02 samt utrymme för garage för ytterligare 9 mnkr i prisnivå 2017-06, samt föreslår att kommunfullmäktige godkänner försäljningen och ger exploateringsnämnden, genom exploateringskontoret, i uppdrag att teckna erforderliga avtal.
- 4 Exploateringsnämnden hemställer att kommunfullmäktige godkänner överenskommelsen senast 2017-11-30.
- 5 Exploateringsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 19 september 2017.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

Vid protokollet

Lena Mittal